LA CORRESPONDÈNCIA DE JOSEP PLA AMB RAIMON NOGUERA

JOSEP CLARA

És prou sabut que Josep Pla (Palafrugell 1897-1981) va ser un grafoman considerable. Com a tal va escriure també moltes cartes, però de moment en coneixem poques[1].

Atès que la correspondència privada expressa, d'una manera espontània, aspectes personals que no acostumen a aparèixer en les obres de creació adreçades al públic en general, la qual cosa serveix per completar la imatge d'un escriptor o d'un científic, valorem positivament la publicació dels epistolaris dels nostres escriptors i homes de cultura i ciència. Per això hi fem una aportació modesta, bo i publicant les cartes que el notari Raimon Noguera[2] va conservar del seu amic Josep Pla. Es tracta d'un conjunt de sis cartes, escrites entre els anys 1961 i 1966, dipositades a l'Arxiu Nacional de Catalunya.

Del notari Noguera, Josep Pla en parla en diversos passatges de la seva

(1) Coneixem l'epistolari de Josep Pla a Josep Vergés, publicat pel segon dins el volum 45 de l'*Obra Completa* de Pla (Barcelona, Destino, 1984, ps. 349-493). "Les cartes de Josep Pla a Carles Riba" han estat publicades per Lluís Bonada a *Reduccions,* 23-24 (setembre-novembre 1984), ps. 80-97. Manuel Ortínez, *Una vida entre burgesos*, Barcelona, Edicions 62, 1993, inclou també cartes de Pla. També cal recordar "Carta a Gabriel Ferrater", reproduïda a *L'Avenç,* 104 (abril 1987), p. 11, i l'adreçada a Santiago Sobrequés, publicada en el mateix número de *L'Avenç,* ps. 31-32. Afegiu-hi encara "Sis cartes de Josep Pla a Albert Manent", reportades pel mateix receptor a *Faig. Revista Literària,* 26 (abril 1986), ps. 91-104.

(2) Per a una visió general de l'home i l'obra, vegeu Josep M. Sans i Travé, "Raimon Noguera i Guzmán (1897-1990). Nota necrològica", dins *Arxiu de Textos Catalans Antics,* 9 (1990), ps. 259-272.

obra. Com a mostra de la valoració amb què el conceptuava són significatives aquestes ratlles:

"Vaig tenir la sort de seure al costat del notari Noguera, que fou degà del col.legi notarial, el creador de l'arxiu notarial de Barcelona, que és un dels millors d'Europa i resisteix l'embat dels grans arxius notarials d'Itàlia (Bolonya, Prato, etc.) i ha intervingut en la formació de tantes coses importants del nostre país. Noguera, que conec des de fa tants anys (de la penya de l'Ateneu), és un home literalment excepcional. A part de la preparació que té en qüestions jurídiques, musicals, artístiques i literàries, Noguera és un home d'acció d'una capacitat de negociació extraordinària. Sense Noguera, ¿existirien el museu Picasso, la Fundació Miró, la Fundació Pau Casals al Vendrell, que està a punt de rematar?"[3].

Raimon Noguera i Guzmán (Barcelona 1897-1990) exercí la professió de notari, a Barcelona, del 1935 fins a la seva jubilació l'any 1972. Va pertànyer a l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Barcelona i fou membre de l'Institut d'Estudis Catalans. Es remarcà com a arxiver del col.legi de notaris de Catalunya i com a membre assessor de fundacions i institucions culturals. Publicà diversos treballs de caire històric com *Los notarios de Barcelona en el siglo XVIII* (1978) i *La compañía mercantil en Barcelona durante los siglos XV y XVI* (1944).

Els temes que Josep Pla tracta en aquesta correspondència són únicament dos: l'interès per escriure un "homenot", centrat en la compilació del dret català, i la qüestió de la venda d'uns terrenys de la família Pla a Aigua-xellida. En el primer cas, la proposta de l'escriptor de Palafrugell era que el notari Noguera li fornís la informació necessària i esdevingués alhora protagonista de l'"homenot". Però Noguera no devia avenir-se a la idea, i finalment hagué de recórrer a la figura d'un altre notari ben informat: Ramon M. Roca i Sastre[4]. L'altra qüestió, la d'Aigua-xellida, és una preocupació repetida en els diaris personals i notes que Pla va escriure durant els darrers anys seixanta. Si recordem que fins i tot va parlar-ne amb el bisbe de Girona[5] per tal de recabar ajut, resulta evident que li donava una importància capital.

Totes les cartes són manuscrites en papers de tamany molt variable, i contenen faltes ortogràfiques que no hem esmenat. Noteu, per exemple, la vacil.lació a l'hora d'escriure el nom del topònim que hi surt més repetit: Aigua-Xalida, Aigua-Xellida. Tan solament ens hem permès d'ampliar la puntuació per tal de fer més fàcil la lectura dels escrits.

(3) J. Pla, *Notes del capvesprol.* Obra Completa, 35. Barcelona, Destino, 1979, p. 455.

(4) Vegeu "El notari Ramon M. Roca i Sastre i la compilació del dret (1899)", *Homenots,* segona sèrie, *Obra Completa,* 16, Barcelona, Destino, 1970, ps. 405-436.

(5) Pla anotà en el seu diari el 19 de juliol de 1966: "En la conversa del matí surt la qüestió d'Aigua-xellida, i Jubany diu que escriurà a Roca Sastre" (J. Pla, *Notes per a un diari 1966.* Barcelona, Destino, 1986, ps. 168-169).

I

Mas Pla, 27 desembre 61

Estimat amic Noguera: Vaig parlar amb el Sr. Porcioles[1] de la codificació del Dret català i, a conseqüència d'aquesta conversació, crec que hauria de fer un homenot explicant una mica l'història d'aquesta codificació. Suposo que vós ho trobareu natural.

El Sr. Porcioles em digué que la codificació havia estat cosa de notaris i que els que sabeu realment com han anat les coses sou Roca i Sastre[2], Faus[3], vós i ell (Porcioles), és clar. Ara bé, com que de Porcioles ja n'he parlat[4], i els altres dos notaris no els conec de res, crec que vós hauríeu de ser l'home que m'hauria d'ajudar.

Hauríem de donar una síntesi de l'història de la codificació i, partint de Duran i Bas[5], arrivar fins al que s'ha finalment legislat. Segons Porcioles, el document expositiu de Duran i Bas és molt bo i el recull d'articles, molt mediocre. Després sembla que hi ha una compilació de l'any 30 (o aproximadament) feta per advocats, de (segons Porcioles) baixa calitat. I finalment hi ha el projecte de codificació elaborat, principalment a Andorra, per notaris. Ja podeu compendre que la conversació amb Porcioles fou molt aproximada i que els meus coneixements sobre la matèria són nuls, perquè estic totalment desconectat. Això no vol pas dir que —al meu entendre— tot el que es faci per propagar aquests fets no sigui necessari.

Suposo que teniu molta feina i que, si us demano que m'ajudeu, em maleireu els ossos, com és natural. Per fortuna sou un home hermètic, *efaçé,* marginal, però us hauríeu de compadir de mi, perquè ja sabeu que sempre he procurat anar de bona fe en tot el que he tocat. Hauríem de fer un homenot que no tingués res a veure ni amb la vostra vida pública ni amb la privada i concentrant tota l'atenció en la codificació esmentada. Res de política. Res de crítica. Simplement l'història de la codificació com a procés per arrivar al resultat actual: una cosa clara, precisa i de ràpida amenitat. Notícies autèntiques i reals.

Enviieu-me unes notes i considereu-me sempre el vostre vell amic

Josep Pla

Gràcies per el que féreu en el Porcioles. Escribiu-me.

(1) Josep M. de Porcioles i Colomer (Amer 1904 - Vilassar de Mar 1993). Notari de Barcelona des del 1947 i alcalde de la mateixa ciutat en el període 1957-1973.

(2) Ramon M. Roca i Sastre (Tàrrega 1899 - Barcelona 1979).

(3) Ramon Faus i Esteve (Guissona 1902 - Barcelona 1987). Notari de Barcelona des de 1930. Autor de diversos estudis sobre el dret matrimonial i sobre la compilació del dret civil especial de Catalunya.

(4) "Un alcalde de Barcelona: el senyor Josep Maria de Porcioles", *Homenots*, segons sèrie, *Obra Completa,* 16, Barcelona, Destino, 1970, ps. 479-516.

(5) Manuel Duran i Bas (Barcelona 1823-1907). Jurista i catedràtic de la Universitat de Barcelona, defensor del dret civil català davant dels intents uniformitzadors.

II

Mas Pla, Palafrugell, 21-4-66

Sr. D. Raimon Noguera
Barcelona

Estimat amic Noguera: Amb referència a la qüestió general d'Aigua-Xalida, havíem pensat que seria molt convenient que vostè tingués una idea correcte i clara del que pensa sobre la qüestió l'ajuntament de Palafrugell, devant del qual hi ha un home que té una certa personalitat, el Sr. Joan Gich[1].

El Sr. Gich, que coneix molt a l'advocat Ràfols —fins a l'extrem que desde fa anys que li té otorgat poders—, coneix a fons la qüestió i li podria dir moltes coses: les mateixes que digué al Sr. Roca y Sastre quan aquest senyor vingué a Palafrugell, sense el menor resultat positiu.

Podria ser que el grup de Barcelona tingués un criteri de les coses *pro-domo-sua* i frenèticament utilitari, i després resultés que aquest criteri no tingués res que veure amb el procediment legal, positiu i correcte.

Si vostè tingués un moment per rebre'ns, al despatx, li portaríem al Sr. Gich en el moment que vostè digués, sempre que sapiguéssim amb antelació les seves notícies —una antelació llarga, a poder ser.

Molts recorts del meu germà. És sempre aff. vell amic

Josep Pla

V/ Compendrà, Noguera, que tot això no té res a veure amb els nostres interesos específics, sinó que no és més que una part, molt significativa, del documental de l'època i d'aquest país.

(1) Joan Gich i Girbal (Palafrugell 1909). Industrial. Fou alcalde de la població en l'etapa 1960-1973.

III

Mas Pla, dimecres 22 abril 66

Estimat amic Noguera: El Sr. Alcalde de Palafrugell[1] no pot venir a Barcelona aquesta setmana.

Proposa de veure'ns a Barcelona la tarda de dimecres o dijous de la setmana entrant —la tarda que vós digueu. Per favor, digueu-me la tarda d'aquestes que us vagi millor i vindrem.

És sempre vostre aff.

Josep Pla

(1) Joan Gich i Girbal.

IV

Palafrugell 29-4-66

Estimat amic Noguera,
a Barcelona

Avui s'ha presentat a casa el Sr. Riera[1], que és el director general de les obres i de les relacions públiques del grup barceloní d'Aigua Xalida. Aquest Sr. ha portat el següent encàrreg: que els Srs. Roca i Sastre i Ràfols pensaven venir a Palafrugell per donar forma definitiva a la qüestió o tenir una reunió a Barcelona la setmana entrant, exactament. Com que nosaltres pensàvem venir a Barcelona la setmana entrant, i no farem res sense la presència i el consell de vostè, hem acordat que la reunió es produeixi a Barcelona dimecres o dijous vinent —que són els dies que li proposàrem a vostè.

Ara esperarem les notícies i, quan les tinguem, vindrem d'acord amb les mateixes. L'objecte d'aquesta carta és posar-lo en coneixement de tot el que acabo d'escriure i demanar-li, si fos possible, que vostè tingués la bondat d'hostatjar aquesta reunió en el seu despatx, en el dia i hora de la setmana entrant que li convingui, i amb el temps suficient per poder parla[r], a ser possible, seriosament.

Així hi hauria d'haver dues reunions: una reunió primera amb l'alcalde de Palafrugell i nosaltres tres, i una de posterior amb els elements que li acabo —al principi de la carta— de dir.

El Sr. Riera sembla estar molt ben disposat i el canvi de criteri sobre la qüestió, dels compradors, és notori i evident. Essencialment, ho ha acceptat tot, i nosaltres tenim l'idea de que la presència de vostè ha estat decisiva. Ara, ja veurem.

És sempre seu aff, amic i servidor

Josep Pla

(1) La referència de la visita en el diari personal diu així: "Havent dinat ve el Sr. Riera, de l'organització d'Aigua-xellida. Ens posem a enraonar, primer fredament, després amb més suavitat. Les coses, notòriament, han canviat. Em vesteixo una mica i Riera em porta amb el seu cotxe a can Pere. Tenim tots tres una conversa, en la qual aquest home sembla estar conforme essencialment amb la proposta. Falten els detalls. Em diu que Roca Sastre i Ràfols vindran a Palafrugell, si nosaltres no anem a Barcelona. Acord: la setmana entrant ens veurem a Barcelona" (J. Pla, *Notes per a un diari 1966*, ps. 105-106).

V

Palafrugell[1] de juny de 1966

Sr. Noguera, notari a
Barcelona

Molt estimat i vell amic: El Sr. Riera ha vingut a veure al meu germà (vull dir el Sr. Riera del grup d'Aigua-Xellida) i proposar-li l'establiment d'un paper de compromís de venta del terreny, per poder-se posar a actuar lliurement. Ja compendrà que nosaltres no hem fet res, perquè estem com sempre pendents de l'acord que s'hagi pogut o es pugui establir entre el Sr. Roca i Sastre i vostè, amb les garanties i documents que vostè proposi. En el cas que vostès hagin arrivat a algun acord que vostè el consideri plausible, estem disposats a venir a Barcelona desseguida que vostè ens ho digui. Considerem molt important l'establiment d'un primer plaç d'execució del contracte i d'establir-lo en la data més pròxima possible. No sembla pas que aquest criteri sigui unilateral, sinó que és compartit també per el grup barceloní.

En el moment de demanar-li perdó per tantes molèsties com les que li produïm, m'és molt agradable de saludar-lo amb el més gran efecte.

És seu aff.

Josep Pla

Recorts del meu germà. V.

(1) La carta és sense data, però correspon al dia 27. Pla ha escrit el diari personal del dia anterior: "Pere ha rebut la visita de Riera, d'Aigua-xellida. Volen —sembla— resoldre l'afer". I el dia 27: "Ve Pere. Li torno el document del Sr. Joan i li dono la carta que he escrit a Noguera" (J. Pla, *Notes per a un diari 1966,* ps. 150-151).

VI

Mas Pla, 9 agost 1966

Sr. Raimundo Noguera
Barcelona

Estimat amic Noguera: Ens vingué a veure el Sr. Riera, de la Societat d'Aigua Xellida.

Ens proposà firmar un contracte de compra-venta amb un grup de persones integrants de la societat, que formarien una societat marginal i comprarien de cop la propietat, per un tant alçat i sense plaços —i a base de que nosaltres féssim un descompte. Exactament el que vostè va predir que passaria.

Ens digué que aquesta societat marginal estaria formada per el Sr. Riera (pare), el Sr. Trallero i diverses altres persones que no anomenà i que calificà de "molt amigues nostres". L'intenció d'aquest grup seria comprar per vendre després a la Societat general d'Aigua Xallida.

El Sr. Riera afegí que ell i altres persones estaben fent una exploració destinada a l'obtenció del diner líquid per la compra i que portaben recullits uns 9 milions de pesetes.

Nosaltres, en principi, aceptarem la solució i la condicionarem a tenir la seva opinió. El Sr. Riera digué que pensava tenir els diners per els voltants del 15 d'aquest mes i que diria alguna cosa.

L'objecte d'aquesta carta és simplement tenir-lo al corrent de les informacions de darrera hora.

És sempre affm. vell amic i servidor

Josep Pla